

vendelse. Men nu er det klart, at det er Brugeren, hvem det maa være mest magtpaaliggende at faa dem istandsatte. Regner det gennem Taget, saa regner det paa Brugeren, og ikke paa Eierne, og det maa altsaa være Brugeren, der ønsker Bygningen istandsat eller en ny opført, og ikke Eierne. Her ser man, hvor let Omgaaelsen kan finde Sted. Dernæst er det ikke forbudt, at Forpagteren overtager Bygningsforetagendet i Entreprise; altsaa kan Bestemmelsen atter her omgaaes. Det er altsaa en af den Slags Bestemmelser, som friste til Overtredelse og derved atter blive Kilden til, at man fordrer nye Forbedringer, nye Kauteler for at skaffe Lovgivningen Respekt. Fra dette Synspunkt anbefale altsaa Lovforslagets Bestemmelser sig paa ingen Maade i mine Dine.

Men nu er Hensigten aabenbart den at bringe Lovgivningen om de 50aarige Forpagtninger paa Linie med Fæstelovgivningen, og saa opstaaer det andet Spørgsmaal: Er da denne Lovgivning noget Afsluttet, Noget, hvorved man finder sig tilfreds, Noget, man kan stille som Mønster i andre Retninger? Ja, Svaret herpaa kjende vi jo Alle. Vi have liggende for os en Betænkning fra Folkethinget, afgiven noget før Jul, nemlig Betænkning over Forslag til Lov om Forandringer i Fæstelovgivningen, og i den har man et fuldstændigt Svar paa dette Spørgsmaal. Det vil nemlig deraf ses, at man ikke alene ikke er tilfreds med Lovgivningen om Fæstevæsenet, men at man tværtimod finder Anledning til at foretage de mest gennemgribende Forandringer deri, for at bringe den i Samklang med Tidens Fordringer, og den høitærede Minister — det maa siges — har anstrængt sig paa en høist respektabel Maade for at følge med. Det er ikke lykkedes ham, men jeg har dog ofte maattet forundre mig over Længden af de Skridt, Ministeren har taget for at komme med. Men sæt nu, at det, som foreligger i det andet Thing, blev vedtaget; sæt, at det ogsaa vandt dette Things og Regjeringens Billigelse, vare vi da færdige? Ja, jeg vil henvise til den Betænkning, jeg nylig tillod mig at citere. Næderst paa dens anden Spalte vil man se, at Udvalgets Flertal udtaler det Haab, at

naar man nu i denne Samling faaer gennemført de Forandringer i Fæstelovgivningen, som bringes i Forslag, da vil man i de følgende Samlinger se at gennemføre yderligere Forbedringer, som man til den Tid har udtænkt, og saa fremdeles. Men hvilken bliver altsaa den Tilstand, hvori man saa kommer? Forpagtningslovgivningen skal reformeres for at komme paa Linie med Fæstelovgivningen, og denne er man paa ingen Maade færdig med; den skal man stadig, i denne som i de følgende Samlinger, arbejde paa at reformere! Man kan ikke Andet end tænke paa Sisyphus, som skulde vælte Stenen op ad Bjerget, og hvergang han troede, den var befæstet paa Toppen, rullede den ned igjen. Med den Slags Arbejder forestillede de gamle Grækere sig, at Menneker, der havde begaaet en sær ugudeligt Gjerning i denne Verden, skulde straffes i Hades; vi have de bedste Udfigter til at nyde dette Arbejde til vort daglige Brød.

Maalet for alle disse Bestræbelser er jo imidlertid Selveiendom; det er det store Maal, som Regjeringen saavel som Rigsdagens Medlemmer have sat sig, og Meget kan jo undskyldes, naar hentes til, at det er Maalet, skjøndt jeg tilstaaer, at det næsten er umuligt ganske at horte fra de gamle Overveelser af, hvorvidt Maalet virkelig maa siges at hellige Midlerne. Men det vil jeg se høre fra; jeg vil kun opstille det Spørgsmaal, om da virkelig Selveiendom fremmes ved de Midler, man nu anbefaler. Jeg anser det for at være i allerhøieste Grad tvivlsomt. Hele Trykret rettes her imod denne Side, medens man lader den anden Side uden noget Tryk. Derved kan man maasse skabe Sælgerne, men for at der skal kunne komme en Handel istand, hører der ogsaa en Kjøber til, og Kjøberne træffe sig meget ofte tilbage, i samme Forhold som de se, at man flyder fremad paa Sælgerne. Det gaaer her, som det gaaer paa Markedet i Almindelighed: Jo mere hidfige Sælgerne ere, desto mere betænksomme blive Kjøberne. Betragtninger af statsøkonomisk Natur, Betragtninger fra Statskassens Standpunkt — Hensynet til de større Indtægter, den vil kunne faa ved Fæstegodssets Overgang til Selveiendom —, Betragtninger